

Տարեկան գինն է 6 Արծաթ Մեծիսի-
վեցամսեայ 31/4
Մեկ ծանուցումը տողին 2 դուրուշ է
Ստորա բութիւնները կանխիկ են:
Ստոր գործընկերները ամսայ ինն եւ
15ին կըսկսեն:

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար
ծախքը առնուի զրաւ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ համակ կամ որ եւ
իցէ գրութիւն եմբագրին պիտի ուղ-
ղուի. եւ ասոց համար ծախքը իւր-
կողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 31 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 5 նոյեմբեր.

Ստեփան Եւ. լրագիրը Գաղղիոյ ար-
տաքին գործոց պաշտօնեայ Պ. Տրուէն
ար Լիւսի մէկ ծանուցագիրը կը հրա-
տարայէ, որուն մէջ բացատրուած են այն
բարոյական միջոցներն որոնք քաղաքակր-
թութեան և յուսալինութեան վրայ կը
կայանան:

Իստալիոյ միջոցառումներն Պիորոնցա
փոխադրուին առեւտրականայ գործ մը
չէ կրտ:

Գաղղիոյ իր գործերը ազատու-
թիւնը կը պահէ իր շահին մէջ յե-
ղափոխութիւն մը ծագի:

Թուրքիոյ 8 նոյեմբեր.

Լամարտոր գործարարը երէկ Փա-
րիզի խաղաղական դեսպան Պ. Եփրայիմ
ծանուցագիր մը գրեց որուն մէջ սեպ-
տեմբեր 15ի դաշնագրութեան բուն միա-
քը կը բացատրէ ու կը ձգէ:

Իստալիոյ խոր մտքը պիտի գործադ-
րէ նոյն դաշնագրութիւնը, և իր գործե-
րը ազատութիւնը պիտի պահէ իր շահին
մէջ յեղափոխութիւն մը ծագի:

Իստալիոյ արտաքին մէջ վեճարանու-
թիւնն սկսաւ:

Փարիզէն եկած վերջին հեռագրա-
յուրէն կը հասկնանք որ Գաղղիոյ կառա-
վարութիւնը սեպտեմբեր 15ի դաշնագ-
րութեան արամագրութիւններէն Հռոմի
կառավարութեան վրայած երկրորդ փա-
րատելու պարտաւորուել է նոր բացատրու-
թիւններով, որոնք Փարիզի խաղաղական
դեսպան Պ. Եփրայիմ և մանաւանդ Ի-
ստալիոյ կառավարութեան պաշտօնեայ ար-
ած բացատրութիւններուն հետ շատ չեն
համընկնիր:

Եւրոպայ երրորդ դաշնագրութիւն մը
բացատրութեան ներքեւ կ'ընայ, հակա-
ռակ միջոցութեանց տեղի կուտայ, մանա-
ւանդ սեպտ. 15ի դաշնագրութիւնը, որ
արդէն երկու հախաւի կործանող ալ փաստ
կը մատարարութիւն իրենց գաղափարա-
նելու: Եւս կետը փոխած չէր կրնար ըլ-
լալ դաշնագրութիւնը շնորհ մեծահաս-
նոր քաղաքակրթող ու շարունակելու.
բայց կերելի թէ իրենց քաղաքականու-
թիւնն այնպէս կը պահանջէր, որպէս զի
ապագային մէջ գործելու արտաքինութիւն
նին պահելու համար բաց դռներ ունե-
նան, այնպէս որ երկու կառավարութեանց
արտաքին գործոց պաշտօնեայներուն վերը
յիշեալ ծանուցագիրներէն ալ կը հաս-
կըցուի:

Թուրքիոյն գրուած նամակ մը լուր
կուտայ թէ Իստալիոյ խորհրդարանն իր
նիստերը դադարեցուց, մինչև որ իր որոշ-
մանն առաջարկուած օրինաց քննութիւնը
յանձնաժողովներն աւարտեն ու անդիկա-
դիրին պատրաստեն:

Հոկտ. 25ին երկու հարիւրի չափ եւ
իստալիոյն առանձին ժողով մ'ընելով:

սեպտ. 15ի դաշնագրութիւնը պաշտադ-
նելու խոսք տուին: Առաջիկայ յուսացուի
որ կառավարութեան առաջարկած օրէնք-
ները քուէից մեծ առաւելութեամբ պի-
տի ընդունուին:

Վերսիլայէն եկած վերջին լուրերը
գարձեալ յաջող չեն հիւսիսահարկաց հա-
մար: Հարաւայինը որ վերջին ժամանակ-
ներս խիստ նեղը մնած կը թուէին, քա-
նի մը յաղթութիւններ ըրեր են հիւսիսա-
յայ վրայ և նորէն յաւաքը քսուի: Եւս
պէս բազմին խաղաղի եղեր իր իրաւունքը
կը դիմէ աղբ մը՝ որ իր քաղաքական ու
անտեսական արագ զարգացմանն ու կար-
գէ դուրս յաջողութիւններով նոյն խի-
ւարակող ամենէն յաւաքած մ'աղագ
նախանձել եղած էր: Սակայն պէտք չէ
բնաւ գարմանալ: Բարաքական պատե-
րազմին միակ արդիւնքն այս է: Բիւլ աղբ
կը դանուի աշխարհիս վրայ՝ որ քաղաքա-
կան կամ ներքին պատերազմով եթէ ոչ
բոլորովին կործանած՝ զոնէ փճացած չըլ-
լայ:

Վերսիլայի պատերազմը՝ որ երեք տա-
րիէ ի վեր փոխադարձ յաջողութիւննե-
րով կամ ձախողութիւններով կը շարու-
նակէ, այս տարւոյն պէս արիւնուշտ և
թանկագին չէր եղած: Տասներկու ամիս-
ւան մէջ մինակ հիւսիսայինը եւ կու հա-
զար միլիոն տոյար և մէկ միլիոն մարդ կոր-
սնուցուցած են: և սակայն պատերազմը
տարի մ'առաջ ուր էր նէ հիմա ալ գործ-
եալ հոն է:

Իրաց այս վիճակին մէջ՝ ամենէն ցա-
ւալին սա է որ պատերազմող կողմերը
մանաւանդ հիւսիսայինը գեաւ չեն խրատ-
ւած, գեաւ իրենց կամակորութեամբ վրայ
կը յամալին, գեաւ դիմում ընելու միտք
չունին: Մեղեանքը քանի մը մեծ ձա-
խողութիւններ կրելով՝ վերջինս մը վե-
հասեցան և հաշտութեան ձայներ արձա-
կեցին, բայց խաղաղութիւնը նորէն իրենց
երեսին ժողովով իրենց վերջին ուժն ալ
սպառելու քաջալերեց:

Առաջի հիմա հիւսիսայինը վերջին ձգ-
մ'ընելու վրայ ըլլալով, հաշտութեան
յոյրը դեռ առ ժամանակ մը ետ կը մնայ:

Նիւ Իորքէն եկած լուրերը կը ծա-
նուցանեն թէ հարաւայինը Հռոմ գոյա-
պետը նորէն Վեթիկան քաղաքը գրաւե-
ր է, և հիւսիսայինը Եւրոպայի գոյապետը
Քորնիոյ նահանգին մէջ զինուոր յոյս
չունի եղեր:

Թէնիստէի նահանգը մանուշ հիւ-
սիսայինը մէկ բանակը հոկտ. 10ին հարա-
ւայինը Պորթսմութ գոյապետէն յարձակում
մը կրելով՝ բոլոր իրենց թնդանութիւնը
կորուստը են:

Հարաւայինը նախագահը յայտարա-
րութիւն մը հանել է որուն մէջ հիւսի-
սային կառավարութեան գործերն իրիւ
անդրասահմանադրական ամբաստանել
գտա՝ յեղափոխական միջոցներ բռնելու
կ'ապաւնայ, եթէ նախագահը յաւաքելայ
ընտրութեան մէջ օրինաց հակառակ մի-
ջամուտութիւն մ'ընէ:

Իւնիսկիանոյ, Ինտիանայի և Օհի-
օյի մէջ եղած նախագաղափարական ընա-
րութեանց մէջ երկու հակառակ կող-
մերն ալ հաւասար գործութեամբ կը դուր-

ծեն:

Հոկտ. 29 թուով Նիւ Իորքէն ե-
կած հեռագրաւոր մ'ալ կը ծանուցա-
նէ թէ հիւսիսայինը Եւրոպայի գոյապե-
տը մեծ յաղթութիւն մ'ըրեր է հարա-
ւայինը Լոնթոնի զոյապետին վրայ և
30 թնդանութեամբ են:

Վերսիլայէն լուր կուտան թէ Լատ-
րիոյ կապին իր նախորդ արտաքին գործոց
պաշտօնեայ Ռէյսիլի կոմսին մատուցած
ծառայութիւնը փորձաքննութեամբ համար Ու-
կեգեգման առաջին կարգի պատուանշանը
տուել է անոր, և միանգամայն հրա-
ման ըրեր է որ Տանիմարայի հետ եւ
ղած հաշտութեան դաշնագիրն ալ ինք
ստորագրէ: Թէ և իր հրաժարականէն երեք
օր ետքը փախուցած է:

Մեքսիկայէն եկած լուրերը յիշեալ
կայսրութեան անկախութեան տարեգա-
ծին հանդէսներուն նկարագրութիւնը կը
նեն որ անցեալ սեպտեմբեր 16 ին կա-
տարուել է Մեքսիկայի նկարագրութեան մէջ:
Բոլոր ժողովուրդը եռանդաւան հա-
մարութեամբ մասնակցեց եղեր են հանդի-
սին, և ջերմութեամբ իրենց յոյրը ըրեր
են առանց ամենափոքր անկարգութեան:

Կայսրու հին ինք անձամբ դուր է ան-
կախութեան յիշատակին համար կանգնը-
ւելը արձանին վրայ, ի ներկայութեան
անթիւ ժողովուրդի, և Տերութեան պաշ-
տօնեան ալ բանախոսութիւն մ'ըրեր է
որուն վերջին խօսքերը հեռուեցան են:
«Փաւը Կարթէնոյ Պ. ի բորձը
հանձնարոյն և անկուսական մեծանշա-
նութեամբ որով Մեքսիկայեւց ամենէն սի-
րելի խնդր կատարուեցաւ: Եւս վերջա-
պէս մեզի յարմար կառավարութեան ձեւ
մ'ունինք որ մեզի ճշմարիտ ազաւակութեան
բարորութեան և մեծութեան երաշխա-
ւորութիւններ կընծայէ:»

Մարզի կայսրութեան Թանձեր մայ-
րաքաղաքէն հոկտ. 20 թուով գրուած
նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Սուէիշի
ջրանցքին գաղղիական ընկերութիւնը նը-
կատելով որ յիշեալ ջրանցքին բացման
համար Եւրոպայէն գործաւոր հայթայ-
թելու դժուարութիւններ կը կրէ,
Թանձերէն արար գործաւորներ հայ-
թայթելու ձեւը պահել է: Գործա-
ւորները ձրի Եւրոպայէն պիտի փոխադ-
րուին, և ձրի կերպով և օրական մէկ
շիկին և երեք բէնա (21/2) փորձը ստանա-
լէ գտա, մէկ տարի աշխատութեան ետեւ
Մեքէ ուխտագնացութեան ալ պիտի
գրուին, որն որ Մարզի արաբաց համար
կրծական մեծ պարտաւորութիւն մը սեպ-
տած ըլլալով, ամեն տարի բազմաթիւ ըն-
տանիք Թանձերէն Եւրոպայէն կը փո-
խադրուին անգղիական շոքեւաններով:

Վերել թէ Մարզի կառավարու-
թիւնն ալ Սուէիշի ընկերութեան այս ա-
ռաջարկութեան հաւանութիւն տուել է,
որովհետեւ թէ՛ Թանձերի և թէ՛ Մա-
րզի ուրիշ քաղաքներուն մէջ այս պոյ-
մանները մանեակի միջոցաւ ժողովրդեան
կը քարոզուին եղեր՝ առանց կառավարու-
թեան կողմէն ընդգիծութիւն մ'ըլլալու:

Դոյն նամակի մէջ կը կարգանք նաեւ
թէ Լատրեստանի և Եւրոպայի մէջ բամ-
պիսի մշակութեան դարգանայուն և բամ-
բոյսի բարձր գինն պատճառաւ Մա-
րզի գանաւորութեան հրեայ ընտանիք
նիք Եւրոպայէն և Լատրեստանէն գաղ-
ղիական և Լատրեստանէն գաղղիական
կը պատրաստուին եղեր, մանաւանդ որ
այս տուրքը վճարուելու համար իրենց
հարկերը քիչ են:

Մարզի կայսրութեան Թանձեր մայ-
րաքաղաքէն հոկտ. 20 թուով գրուած
նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Սուէիշի
ջրանցքին գաղղիական ընկերութիւնը նը-
կատելով որ յիշեալ ջրանցքին բացման
համար Եւրոպայէն գործաւոր հայթայ-
թելու դժուարութիւններ կը կրէ,
Թանձերէն արար գործաւորներ հայ-
թայթելու ձեւը պահել է: Գործա-
ւորները ձրի Եւրոպայէն պիտի փոխադ-
րուին, և ձրի կերպով և օրական մէկ
շիկին և երեք բէնա (21/2) փորձը ստանա-
լէ գտա, մէկ տարի աշխատութեան ետեւ
Մեքէ ուխտագնացութեան ալ պիտի
գրուին, որն որ Մարզի արաբաց համար
կրծական մեծ պարտաւորութիւն մը սեպ-
տած ըլլալով, ամեն տարի բազմաթիւ ըն-
տանիք Թանձերէն Եւրոպայէն կը փո-
խադրուին անգղիական շոքեւաններով:

պակի մշակութեան դարգանայուն և բամ-
պիսի բարձր գինն պատճառաւ Մա-
րզի գանաւորութեան հրեայ ընտանիք
նիք Եւրոպայէն և Լատրեստանէն գաղ-
ղիական և Լատրեստանէն գաղղիական
կը պատրաստուին եղեր, մանաւանդ որ
այս տուրքը վճարուելու համար իրենց
հարկերը քիչ են:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծա-
նուցել էինք, կայսերական գանձուն յա-
ռաջիկայ տարւոյն եւեմակի հաշուեկշռոյն
քննութեամբ համար կիրակի օրը դար-
ձեալ ընդհանուր ժողով մ'եղաւ Բ.
Դուսը:

Բերկութեամբ արտի կը ծանուցա-
նենք թէ արքունի ճարտարապետ Պալ-
եան Սեմաշուք Մարգիս պէյին հնա-
րած նոր դուրսեամբ շողեշարժ նաւը՝ որ
անցեալները Փարիզէն Կ. Պոլս հասած
էր, օգոստոսիս Ինքնակալին առջև փոր-
ձուելով, թէ՛ երազնիքացութիւնը և թէ՛
մեքենայական ուրիշ կատարելութիւննե-
րը Կորին կայսերական Սեմաշուքու-
թեան հաւանութեան արժանի եղան:

Հետեւաբար օգոստոսիս Պալսին իւր
բարձր գոհունակութիւնը յայտնելով մե-
ծահանձար պէյին, ընդունեց շողեշարժ
և արքունի նաւարանը զիկց որպէս զի
իւր ծովային ճանապարհորդութեան ժա-
մանակ կայսերական պաշտը կամպոններ
կրելու գործածուի:

Միանգամայն հրաման ըրաւ Մարգիս
պէյին որ 600 ձիու ուժով նոր մեքենայ
մը շինէ իր հարած դուրսեամբ՝ կայսե-
րական նոր և մեծ շողեշարժ մը համար:

Կայսերական կառավարութիւնը Օս-
մանեան պատճական օրինաց վրայ հեռե-
ւալ յօդուածն աւելցուց:

Այս առանց կառավարութեանն ար-
տօնութիւն ունենալու՝ որոշեալ քանա-
կութեան աւելի վառօք պահէ կամ ծա-
խէ, երեք տարի շրջապիտակ աշխատու-
թեան պիտի գաւազանաւորուի:

Իսկ թէ որ այն վառօքէն հրդեհ ել-
նէ, հինգ տարի, և եթէ այն հրդեհին
մէջ մարդ մեռնի, տասնէն մինչև տասնեւ
հինգ տարի:

Այս հաւաստին թէ կայսերական կա-
ռավարութիւնը Իզմիր, Գանդիս և
Պրուսայի գաւառները միացնելով նոր
կառավարութիւն մը պիտի կազմէ:

Օգոստոսիս Ինքնակալը Մամուտ
բնակող հայազգի փառապետ Եւ-
րանեան մեծագաւառ Մ. Յօսան Լճէն:

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Կ. ՊՕՆԻՍ ԶԻՆԻԼՅԻ ԽԱՆ